

TRATATUL DE LA AMSTERDAM

Încă de la încheierea negocierilor Tratatului de la Maastricht, semnat la 7 februarie 1992 și intrat în vigoare pe 1 noiembrie 1993, s-a convenit că se va efectua o revizuire până la sfârșitul deceniului: articolul N prevedea convocarea unei conferințe în 1996.

Conferința interguvernamentală a durat mai mult de un an: a fost deschisă la Torino pe 29 martie 1996 și s-a încheiat la Amsterdam pe 17 iunie 1997 printr-un acord politic la înalt nivel cu privire la un nou Tratat, semnat pe 2 octombrie 1997. Tratatul de la Amsterdam a intrat în vigoare la 1 mai 1999.

Tratatul de la Amsterdam are patru obiective generale :

- să plaseze ocuparea forței de muncă și drepturile cetățenilor în centrul atenției Uniunii Europene;
- să suprime ultimele obstacole pentru libera circulație a persoanelor și să consolideze securitatea;
- să permită Europei să își consolideze poziția pe plan mondial;
- să eficientizeze arhitectura instituțională a Uniunii în vederea viitoarei extinderi.

STRUCTURA TRATATULUI

Tratatul de la Amsterdam constă în trei părți, o anexă și 13 protocoale.

Prima parte include amendamente importante la Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE), Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (Tratatul CECO), Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Tratatul CEEA sau Euratom), precum și la Actul anexat deciziei Consiliului din 20 septembrie 1976 privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European prin vot universal direct.

Partea a doua se referă la simplificarea tratatelor de instituire a celor trei Comunități Europene, urmărind să elimine prevederile care nu mai sunt actuale și să adapteze textul anumitor prevederi. Această parte prevede abrogarea Convenției privind o serie de instituții comune, din 25 martie 1957, și Tratatul de fuziune, semnat pe 8 aprilie 1965.

Partea a treia conține prevederile generale și finale ale Tratatului: noul sistem de numerotare a articolelor (în Tratatul de la Maastricht, indexarea era făcută prin litere, prin Tratatul de la Amsterdam este înlocuită cu o indexare pe bază de cifre), procedura de ratificare, versiunile lingvistice, perioada de valabilitate nelimitată.

În *anexă* este inclusă o listă de echivalare privind renumerotarea articolelor TUE și ale TCE.

La Tratatul de la Amsterdam au fost anexate 13 protocoale privind: Uniunea Europei Occidentale și crearea unei politici comune de apărare, integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene, pozițiile adoptate de către Danemarca, Irlanda și Marea Britanie referitor la unele aspecte, aplicarea principiului subsidiarității și a principiului proporționalității, protecția și bunăstarea animalelor, rolul parlamentelor naționale în Uniunea Europeană etc.

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ ȘI DREPTURILE CETĂȚENILOR

Prin Tratatul de la Amsterdam a fost introdus un capitol referitor la *ocuparea forței de muncă*. Aplicarea politicii de ocupare a forței de muncă rămâne în mare parte responsabilitatea statelor membre. Tratatul de la Amsterdam stabilește un cadru pentru aceste politici:

- Urmărirea obiectivului de nivel crescut de ocupare a forței de muncă este verificat în implementarea tuturor celorlalte politici comune.
- Consiliul European examinează situația ocupării forței de muncă în Comunitate și adoptă concluzii pe această temă, pe baza unui raport anual comun al Consiliului de Miniștri și al Comisiei.
- Consiliul de Miniștri examinează în detaliu acțiunile întreprinse de Guvernele Statelor Membre în favoarea ocupării forței de muncă și, dacă este necesar, trimite recomandări acestora.

Tratatul include un articol nou, consacrat *principiului general al nediscriminării (egalității)*. Uniunea poate combate orice formă de discriminare, indiferent că este pe bază de sex, rasă, origine etnică, religie, dizabilități, vârstă sau orientare sexuală. Acțiunile sunt întreprinse de către Consiliul de Miniștri (fără să prejudicieze celelalte dispoziții ale Tratatului și în limita puterilor care îi sunt conferite), prin decizii adoptate în unanimitate pe baza unei propuneri a Comisiei și după consultarea Parlamentului European.

De asemenea, dispozițiile referitoare la cooperarea polițienească și judiciară se aplică mai ales în domeniul prevenirii și combaterii rasismului și xenofobiei.

Prin Tratatul de la Amsterdam este consolidat principiul *egalității între femei și bărbați* la locul de muncă. Este introdus conceptul de discriminare pozitivă, în baza căruia Statele Membre pot întreprinde acțiuni pentru favorizarea femeilor în vederea echilibrării situației în domeniile de lucru.

Tratatul prevede o *clauză de suspendare* care poate fi folosită împotriva unui Stat Membru care încalcă, în mod repetat, principiile care stau la baza Uniunii Europene. Acestui stat i se poate retrage dreptul de vot în Consiliul UE, de ex., trebuind să își respecte în continuare obligațiile care decurg din statutul de Stat Membru.

Pe lângă *dreptul de nediscriminare* deja menționat, prin Tratatul de la Amsterdam sunt adăugate o serie de drepturi cetățeniei europene: *dreptul de a se adresa* instituțiilor europene într-o limbă oficială¹ și de a primi un răspuns redactat în aceeași limbă, *dreptul de acces* la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei Europene, în anumite condiții, *dreptul de acces egal* la funcția publică comunitară.

UN SPAȚIU DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE

Noul Tratat prevede crearea progresivă a unui spațiu al libertății, securității și justiției pe întreg teritoriul Uniunii Europene. Sunt stabilite măsuri specifice pentru elaborarea unei politici europene comune în domeniul controlului și al dreptului de intrare la frontierele Uniunii Europene și în special în ceea ce privește azilul și imigrarea.

Într-o perioadă de cinci ani de la intrarea în vigoare a Tratatului, toate Statele Membre trebuie să ia măsuri care să vizeze:

- suprimarea oricărui control al persoanelor la *frontierele interioare*, indiferent că este vorba de cetățeni ai Uniunii Europene, fie că este vorba de cetățeni din statele terțe;
- stabilirea unor norme și proceduri comune cu privire la controlul persoanelor la *frontierele exterioare* ale Uniunii Europene, a unor reguli comune referitoare la vizele de sejur cu o durată de maximum trei luni.

Tratatul definește, de asemenea, norme minimale cu privire la:

- primirea solicitanților de azil în Statele Membre;
- condițiile care trebuie îndeplinite de către cetățenii statelor terțe pentru a putea cere statutul de refugiat;
- procedurile de acordare și de retragere a statutului de refugiat în statele membre ale Uniunii;
- protecția temporară a persoanelor din state terțe care nu pot reveni în țara lor de origine și a persoanelor care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională.

Prin Tratatul de la Amsterdam, o parte dintre domeniile care aparținuseră, conform Tratatului de la Maastricht, celui de-al treilea pilon al Uniunii, au fost transferate în primul pilon (libera circulație a persoanelor, azil, imigrare etc.). Astfel, în titlul VI (*Cooperare polițienească și judiciară în materie penală*) rămân activitățile de prevenire și combatere a rasismului și xenofobiei, terorismului, traficului de persoane și infracțiunile împotriva copiilor, traficul de droguri, traficul de arme, corupția și fraudă.

¹ În prezent, Uniunea Europeană are 23 de limbi oficiale: bulgară, cehă, daneză, engleză, estonă, finlandeză, franceză, germană, greacă, irlandeză, italiană, letonă, lituaniană, maghiară, malteză, olandeză, polonă, portugheză, română, slovacă, slovenă, spaniolă și suedeză.

CĂTRE O POLITICĂ EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE COMUNĂ

Politica externă și de securitate comună rămâne în sfera interguvernamentală, însă sunt aduse o serie de modificări față de prevederile Tratatului de la Maastricht.

A fost creat un nou instrument în domeniul PESC: *strategia comună*.

Prin Tratatul de la Amsterdam, Uniunea poate întreprinde misiuni de ajutor umanitar și de menținere a păcii (*misiuni Petersberg*).

Prin Tratatul de la Amsterdam a fost creată funcția de **Înalt Reprezentant pentru PESC** care are rolul de a asista Consiliul în probleme de politică externă și de securitate comună, în special prin contribuții la formularea, pregătirea și implementarea deciziilor și prin derularea unui dialog politic cu state terțe (la cererea Președinției Consiliului Uniunii Europene).

A fost înființată, de asemenea, o **Unitate de planificare politică și de alertă rapidă** în cadrul Secretariatului Consiliului de Miniștri. Rolul acestei unități este de a monitoriza și analiza evoluția politică și evenimentele internaționale, inclusiv alerta rapidă cu privire la potențialele crize. La recomandarea Consiliului, unitatea poate prezenta studii, recomandări sau strategii.

REFORMA INSTITUȚIILOR UNIUNII EUROPENE ÎN VEDEREA EXTINDERII

Consiliul Uniunii Europene

Votul în majoritate calificată este extins la următoarele domenii: orientare și acțiuni de încurajare în domeniul ocupării forței de muncă, excluderea socială, libera circulație a persoanelor², măsuri de securitate socială necesare liberei circulații, regimuri speciale pentru cetățenii străini, sănătatea publică, egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, cercetarea și dezvoltarea tehnologică, lupta împotriva fraudei, cooperarea vamală, statistica, protecția datelor (înființarea unei autorități consultative independente), regiuni ultraperiferice.

Parlamentul European

Desemnarea Președintelui Comisiei Europene trebuie aprobată de către Parlament.

Numărul membrilor Parlamentului European nu poate fi mai mare de 700 (indiferent care va fi numărul statelor care vor adera în viitor³).

Comisia Europeană

Rolul politic al Președintelui Comisiei Europene este consolidat. Membrii Comisiei sunt numiți printr-un comun acord între guvernele statelor membre și președintele Comisiei.

Curtea de Justiție a Comunităților Europene are, prin Tratatul de la Amsterdam, responsabilitatea directă de a veghea la respectarea drepturilor omului, iar jurisdicția sa se extinde, incluzând următoarele domenii: imigrația, azilul, vizele și trecerea frontierelor.

Comitetul Economic și Social este consultat în noi domenii: ocuparea forței de muncă, afaceri sociale, sănătate publică. Prin Tratatul de la Amsterdam s-a introdus, de asemenea, posibilitatea ca și Parlamentul să consulte CES.

Comitetul Regiunilor beneficiază prin Tratatul de la Amsterdam de o mai mare autonomie administrativă, iar domeniile în care această instituție este consultată au fost extinse, incluzând: ocuparea forței de muncă, afaceri sociale, sănătate publică, protecția mediului, Fondul Social, pregătire profesională și transporturi. Ca și în cazul Comitetului Economic și Social, și Comitetul Regiunilor poate fi consultat de către Parlamentul European.

MAI MULTE INFORMAȚII

- *Tratatul de la Amsterdam. Ghidul cetățeanului* <http://europa.eu/scadplus/leg/en/s50000.htm>
- Traducerea în limba română a textului *Tratatului de la Amsterdam* este disponibilă pe site-ul Institutului European din România www.ier.ro, la secțiunea "Traducerea acquis-ului comunitar"/"Baza de date"/"Legislația comunitară primară"

² La cinci ani de la intrarea în vigoare a Tratatului.

³ Prin Tratatul de la Nisa a fost stabilit un număr maxim de 732 de mandate în Parlamentul European. Mai multe informații sunt disponibile în numărul 15 al acestei colecții, "Tratatul de la Nisa".